

Van een door GIERKE in ALTHUSIUS' opvatting gelegde theorie der volkssouvereiniteit in de zin der Humanistische natuurrechtsleer is hier dus geen sprake. En ook de natuurrechtelijke verdragsconstructie, waarvan ALTHUSIUS zich voor de juridische constituering van de staat en de overige verbanden bedient, was veeleer aan het traditioneel feodale en standenrecht ontleend, dan dat zij, gelijk bij de Humanistische natuurrechtsleraars der 17e eeuw een methodisch hulpmiddel werd in dienst van de sociale afbraak- en vernieuwingspolitiek.

De grote invloed van ALTHUSIUS' soevereiniteitsleer kwam tot openbaring in de onderscheiding, welke een tijdlang in de staatstheorie heersend werd tussen de *maiestas realis*, die aan de staat als geheel, en de *maiestatis personalis*, die aan de overheid werd toegekend, een onderscheiding, die formeel, zonder dat daaruit staatsrechtelijke consequenties werden getrokken, ook nog in HUGO DE GROOT's theorie van het *subjectum commune* en het *subjectum proprium* der soevereiniteit voortleefde, maar sinds het midden der XVIIe eeuw weer uit de staatsleer verdween⁴⁶⁾. Zij herleefde practisch in GIERKE's onderscheiding van de staatssouvereiniteit en de persoonlijke soevereiniteit van de koning over de overige leden van het staatsverband.

GIERKE's leer der staatssouvereiniteit was echter ongetwijfeld uit een geheel andere geest geboren. Wanneer hij aan de staat evenals aan de overige samenlevingsverbanden een eigen reële verbandspersoonlijkheid toekent, en deze laatste op één lijn stelt met de individuele menselijke persoonlijkheid, en wanneer hij in deze verbanden op metaphysische wijze een eigen ziel en lichaam construeert⁴⁷⁾, dan bevinden wij ons in de gedachtensfeer van het na-Kantiaanse vrijheidsidealisme, waarin het Humanistisch persoonlijkheidsideaal en vrijheidsmotief een irrationalistische en universalistische wending verkrijgt.

De nieuwe leer der staatssouvereiniteit borg intussen, voorzover ze inderdaad uit de gedachtengang der Historische school leefde, alle kiemen in zich voor een volledige ondermijning van het traditionele Humanistisch soevereiniteitsbegrip. Sinds de theorie van het volksrecht zich had uitgewerkt in de leer van de autonome rechtvorming in de verschillende sociale verbanden, kon het soevereiniteitsbegrip niet langer als kenmerk hebben de enige oorspronkelijke competentie tot vorming van positief recht. En toch had BODIN daarin de kern gezocht!

Wanneer dus het soevereiniteitsbegrip, althans in beginsel, niet langer een essentiële rol in de definitie van het positieve recht kon spelen

fructum adeo jura ad regnum seu populum universum pertinere contendo, us hisce etiam si velit, se abdicare, atque in alium transferre et alienare nequaquam possit, non minus quam vitam quam quisque habet, alio communicare potest.

⁴⁶⁾ Zie GIERKE *Althusius* S. 164 f.

⁴⁷⁾ *Das Wesen der menschlichen Verbände* (1902).